

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

26.07.2021. Nr. 1.7-2/1014

Uz 29.06.2021. Nr. D-6.4.1./240-2021

**VAS “Latvijas dzelzceļš”
Informācijai Satiksmes ministrijai**

*Par VAS “Latvijas dzelzceļš” līdzdalību
SIA “LDz apsardze”*

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir izskatījusi VAS “Latvijas dzelzceļš” atbilstoši KP 25.03.2021. vēstulē Nr. 1.7-2/400 (turpmāk – Vēstule) izteiktajam lūgumam iesniegtos izvērtējuma papildinājumus par līdzdalību SIA “LDZ Apsardze” (turpmāk – LDZA).

Vēstulē KP, t.sk., atsaucoties arī uz KP 11.09.2020. atzinumu Nr.1.7-2/987, norādīja, ka tās ieskatā LDZA sniegtie papildu pakalpojumi brīvajā tirgū ir acīmredzami ārpus VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktā paredzētā priekšnoteikuma par stratēģiski svarīgu pakalpojumu sniegšanu tvēruma. Līdz ar to KP izteica viedokli, ka LDZA nebūtu jāiesaistās pakalpojumu sniegšanā šajos tirgos. Tāpat KP secināja, ka LDZA konkurences apstākļos piedāvā sniegt dažāda veida apsardzes pakalpojumus¹, t.sk. pakalpojumus, kuru sniegšanas tirgū pirmšķietami nevarētu tikt konstatēta tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē, un norādīja, ka LDZA, iespējams, nebūtu pamatoti sniegt pakalpojumus brīvajā tirgū gadījumos, kad pakalpojuma sniegšanai nav izvirzīta prasība pēc industriālās drošības sertifikāta, ja privātie komersanti spēj apmierināt tirgus pieprasījumu pēc konkrētiem pakalpojumiem.

Vienlaikus KP secināja, ka tās ieskatā LDZA sniegtie pamatpakalpojumi atbilstoši LDZA stratēģiskajam mērķim (apsardzes pakalpojumi LDZ stratēģiski svarīgā nozarē, nodrošinot adekvātu drošības līmeni ar tranzīta koridora apsardzi saistītu pasākumu īstenošanā dzelzceļa zemes nodalījuma joslā un kritiskajā infrastruktūrā) var tikt atzīti par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, kā arī, ka pirmšķietami šādu pakalpojumu sniegšanas tirgū varētu tikt konstatēta arī daļēja tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē, ņemot vērā privāto tirgus dalībnieku skaitu, kas vienlaikus ieguvuši nepieciešamos dokumentus (industriālās drošības sertifikātu un drošības apliecību) kritiskās infrastruktūras apsardzes pakalpojumu sniegšanai un dzelzceļa infrastruktūras tehniskā aprikojuma būvniecībai, remontam un tehniskai apkopei (videonovērošanas, apsardzes, ugunsdrošības un telekomunikāciju sistēmas).

Papildus iepriekš minētajam, KP arī norādīja, ka, lai efektīvi izmantotu publiskas personas kapitālsabiedrības pamatdarbības veikšanai nepieciešamos resursus,

¹ <https://apsardze.ldz.lv/lv/content/pieteikt-pakalpojumu>

papildpakalpojumu veikšana būtu attaisnojama, ja izpildās visi turpmāk norādītie kritēriji: 1) pakalpojumi būtiski neietekmē tirgu/konkurenci; 2) pakalpojumi ir racionāli un cieši saistīti ar pamatpakalpojumu; 3) pakalpojumi nodrošina resursu lietderīgu izmantošanu (veicina kapitālsabiedrības maksātspēju); 4) papildpakalpojumi nav saistīti ar būtiskām investīcijām no kapitālsabiedrības puses.

LDZ ir iesniegusi papildu informāciju, kā arī sniegusi pamatojumu LDZA rīcībā esošo resursu efektīvu izmantošanu papildpakalpojumu sniegšanai, norādot, ka LDZA izveidotā operatīvās vadības centra, kura uzdevums ir nodrošināt tehniskās apsardzes, videonovērošanas, informācijas aprites pakalpojumus, kā arī mobilo ekipāžu pakalpojumu, izmaksas ir konstanti lielumi, kuru relatīvo nozīmīgumu ir iespējams samazināt, palielinot pakalpojuma saņēmēju skaitu. Tāpat būtisks apstāklis, uz ko norāda LDZ ir, mainīgais LDZ koncernam nepieciešamo pakalpojumu apjoms, tomēr svarīgi ir saglabāt būtiskos apsardzes pakalpojumu resursus LDZ koncerna sabiedrību rīcībā, t.i., lai attiecībā uz resursu apjoma pieejamību nebūtu novērojamas pēkšņas un būtiskas svārstības, sevišķi attiecībā uz fiziskās apsardzes pakalpojumu sniegšanu, kura pamatā ir profesionāli sagatavoti, sertificēti apsardzes darbinieki. Tādējādi, tiek arī nodrošināts, ka šādi profesionāli, atbilstošu kvalifikāciju ieguvuši, ieinteresēti apsardzes darbinieki šī brīža politiski ekonomiskajā situācijā nav jāatbrīvo no darba, un akūtas nepieciešamības gadījumā steidzami jāpieņem citi jauni darbinieki.

Vienlaikus šai sakarā jāņem vērā LDZ norādītais, ka tā kā "Latvijas dzelzceļš" koncernam sniedzamo fiziskās apsardzes pakalpojumu apjoms esošajā politiski ekonomiskajā situācijā ir būtiski samazinājies, SIA "LDZ apsardze" darbinieku saglabāšanas nolūkā piedalās atklātās iepirkuma procedūrās, kā rezultātā ir iespēja nodarbināt jau sagatavotos apsardzes darbiniekus, lai nepieciešamības gadījumos tos atkal varētu nodarbināt "Latvijas dzelzceļš" koncerna objektu fiziskajā apsardzē. SIA "LDZ apsardze" pieredze rāda, ka daudz efektīvāk ir turpināt nodarbināt jau apmācītus, ieinteresētus apsardzes darbiniekus, nevis akūtas nepieciešamības gadījumā steigā pieņemt jaunus darbiniekus.

LDZ uzsver, ka, lai nodrošinātu pakalpojumu sniegšanu klientiem ārpus LDZ koncerna, LDZA nekad nav veikusi būtiskas investīcijas tieši šo pakalpojumu nodrošināšanai, bet gan vienīgi efektīvi apsaimniekojusi LDZ koncerna apkalpošanai nepieciešamos resursus, t.sk. nodrošinot arī LDZA stabilu maksātspēju un attīstību.

Attiecībā uz LDZA dalību iepirkumos, t.sk. KP lūgumu skaidrot, vai ir noteikti un kādi apsvērumi tiek ņemti vērā, lai piedalītos konkrētos iepirkumos, LDZ skaidrojusi, ka LDZA izskata iespēju piedalīties vienīgi tādos iepirkumos, kuros ir noteiktas augstas/ īpašas kvalifikācijas prasības, piemēram, industriālās drošības sertifikāts, uzņēmuma dažādas sertifikācijas, kvalitātes vadības sistēma, nodokļu nomaksa, resursu pietiekamība utt. Visos gadījumos tiek izvērtēta cilvēkresursu un tehnisko resursu pieejamība un noslodze uz konkrēto brīdi, kā arī nozīme ir tam, vai apsargājamie objekti atrodas tuvumā dzelzceļa infrastruktūrai.

No 09.03.2021. KP saņemtā ZAB "Kronbergs Čukste LEVIN" veiktā izvērtējuma izraksta daļā par LDZ līdzdalību LDZA, kur norādīts, ka LDZA darbība atbilst Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 12. panta ceturtās daļas 3. punktā noteiktajam ietvaram, kur ne vairāk kā 20 % no ieņēmumiem rada ārpuskoncerna uzņēmumi, un LDZA loma apsardzes pakalpojumu tirgū ir ierobežota, kā arī no LDZ 29.06.2021. vēstules secināms, ka LDZA ieņēmumi no ārpuskoncerna uzņēmumiem ir mazāki, kā Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likuma 12. panta ceturtās daļas 3. punktā noteiktais apjoms.

Līdz ar to, izvērtējot LDZ sniegtos skaidrojumus un iesniegto informāciju, t.sk. iesniegto lūgumu sarakstu par 2019. un 2020. gadu, KP secina, ka, lai gan LDZ darbība, sniedzot apsardzes pakalpojumus brīvajā tirgū, t.sk., piedaloties publiskajos iepirkumos, kuros izvirzītas augstas/ specifiskas prasības, pirmšķietami atbilst atsevišķiem papildpakalpojumu atbilstības kritērijiem, t.i., tiek efektīvi un lietderīgi izmantoti LDZA pamatdarbības veikšanai

nepieciešamie resursi (cilvēkresursi un tehniskie resursi) un pakalpojumi, kas tiek sniegti klientiem ārpus LDZ koncerna, ir tādi paši, kādi tiek nodrošināti LDZ koncerna vajadzībām, t.i., netiek radīti jauni pakalpojumi, kas nebūtu racionāli un cieši saistīti ar pakalpojumiem, kādi jau tiek sniegti LDZ koncerna vajadzībām, kā arī šo pakalpojumu sniegšanai nav nepieciešamas būtiskas investīcijas. Tomēr diskusijas var raisīt jautājums, vai LDZA ārpus LDZ koncerna sniegto pakalpojumu īpatsvars būtiski neietekmē tirgu/ konkurenci. Lai gan LDZA tirgus daļa brīvajā tirgū (ārpus “Latvijas dzelzceļš” koncerna) ir maza, tomēr jāņem vērā, ka kopā ar LDZ koncerna ietvaros sasniegto apgrozījumu, tas nodrošina LDZA vietu starp pieciem vadošajiem Latvijas tirgus dalībniekiem.

KP ieskatā nepieciešams arī vērtēt, vai, ņemot vērā LDZ koncernam sniedzamo fiziskās apsardzes pakalpojumu apjoma samazinājumu un prognozes par nākotnes attīstību, ir pamatoti uzturēt brīvajā tirgū sniedzamo pakalpojumu apjomu. Vienlaikus KP aicina arī vērtēt iespējas nodot atsevišķus LDZ koncerna iekšpusē sniegtos apsardzes pakalpojumus iepirkuma rezultātā izvēlētam privātajam tirgus dalībniekam, tādējādi veicinot privāto tirgus dalībnieku iesaisti dzelzceļa infrastruktūras objektu apsardzē, jo visticamāk salīdzinoši mazais pieprasījums pašreiz arī ir būtiskākais faktors tam, kāpēc tik maz apsardzes komersantu izvēlējušies saņemt drošības apliecību, kas apliecina tā prasmes un kvalifikācijas dzelzceļa infrastruktūras tehniskā aprīkojuma būvniecībā, remontā un tehniskajā apkopē un atbilstoši Dzelzceļa likumam ļauj apsargāt dzelzceļa infrastruktūras objektus.

Turpinot darboties tirgū, LDZA nepieciešams rūpīgi sekot līdzi tās pausto apsvērumu dalībai iepirkumos ievērošanai, kā arī papildus nepieciešams detalizētāk vērtēt sniegto apsardzes pakalpojumu sniegšanas fiziskām personām pamatotību it sevišķi apdzīvotās vietās, kur nav vērojama tirgus nepilnība.

Šai sakarā jāņem vērā, ka, lai gan KP ieskatā LDZA sniegtie pamatpakalpojumi var tikt atzīti par stratēģiski svarīgiem pakalpojumiem VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punkta izpratnē, kā arī, ka pirmšķietami šādu pakalpojumu sniegšanas tirgū varētu tikt konstatēta daļēja tirgus nepilnība VPIL 88. panta pirmās daļas 1.punkta izpratnē, tomēr, lemjot par līdzdalības turpināšanu LDZA, būtu vērtējams arī Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras sniegtais viedoklis, ka “ievērojamu daļu Kapitālsabiedrības funkciju var izpildīt brīvā tirgus spēlētāji. Gadījumā, ja atsevišķu pakalpojumu sniegšanu nenodrošina citi apsardzes pakalpojumu sniedzēji, šādu [LDZ] stratēģisko aktīvu pārvaldīšanai nepieciešamo pakalpojumu kopumu varētu nodrošināt pats [LDZ], nesaglabājot līdzdalību Kapitālsabiedrībā.”²

Vienlaikus KP atgādina, ka, darbojoties tirgū, publiskai personai (tās kapitālsabiedrībai) ir īpaša atbildība ievērot konkurences neitralitāti (Konkurences likuma 14.¹ pants), lai sabiedrības interesēs nepieļautu, ka publiskas personas vai tās kapitālsabiedrības rīcība kavē, ierobežo vai deformē konkurenci. Līdz ar to, ir īpaši būtiski regulāri patstāvīgi pārvērtēt darbības praksi, lai novērstu iespējamus Konkurences likuma 14.¹ panta neatbilstības riskus.

Ar cieņu
priekšsēdētājs

J.Gaiķis

² Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras 2020.gada 26.augusta vēstule Nr. 2020/872